

ශබ්දකෝෂකරණය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

උපාලි හිමි, දෙමුන්නාලේ¹

Abstract

There are two major types of lexicography: Practical lexicography and Theoretical lexicography. In the past, glossaries were compiled to facilitate the use of religious books. At the beginning, the compilation of glossaries has been done by Christian priests in Europe and by Hindu priests in India. English Dictionaries were introduced in the West as a result of the compilation of Glossaries for religious information sources. Also, Sanskrit Dictionaries were introduced in India as a result of compiling Nighandus (volumes Compiled by Sanskrit word lists). It can be seen that lexicography has matured in the face of linguistic needs that have arisen over time. Later dictionaries were developed into various types such as monolingual dictionaries, bilingual dictionaries and multilingual dictionaries. The Dictionary can be identified as a reference source which provides a linguistic contribution for the Users.

Keywords: Dictionary, Dictionary types, Lexicography, Nighandu, Practical Lexicography

සංක්ෂේපය

ශබ්දකෝෂකරණය හා ශබ්දකෝෂ අධ්‍යයනය යනුවෙන් ශබ්දකෝෂ විද්‍යාවේ ප්‍රධාන ප්‍රභේද දෙකකි. මුල් කාලයේ දී කෝෂ ග්‍රන්ථ සම්පාදනය වී ඇත්තේ ආගමික ග්‍රන්ථ පරිශීලනයේ පහසුව ඇති කිරීම පිණිසය. යුරෝපයේ දී ක්‍රිස්තියානි පූජකවරුන් විසින් ද භාරතයේ දී හින්දු ආගමික පූජකවරුන් විසින් කෝෂ ග්‍රන්ථ ලක්ෂණ පෙන්වුම් කෙරෙන ග්‍රන්ථ නිර්මාණය සිදු කොට ඇත. කෝෂකරණය හා නිසංශ්ඨකරණය පිළිබඳ තොරතුරු වෛදික සාහිත්‍යයෙහි සිට අධ්‍යයනය කළ හැකි ය. කෝෂ ග්‍රන්ථ සම්පාදනය 7 වන සියවසෙන් පසුව ආරම්භ වී ඇති බව දැකගත හැකි නමුත් විද්‍යමාන සාහිත්‍යයට අනුව එය 10 වන සියවස දක්වා වූ අතීතයකට උරුමකම් කියන බව දැකගත හැකිය. පෙරදිග බෞද්ධ හා වෛද්‍ය ආදී සම්ප්‍රදායන් ආශ්‍රයෙන් බිහි වූ අටුවා, ටිකා, ටිප්පණී, ගැට පද, සන්න ආදී පැරණි මූලාශ්‍ර තුළින් කෝෂකරණය පිළිබඳ වැදගත් තොරතුරු අනාවරණය කරගත හැකිය. ඒ අනුව බටහිර දී පර්යාය පද කෝෂ සම්පාදනයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඉංග්‍රීසි ශබ්දකෝෂකරණය ද එසේම, භාරතයේ දී නිසංශ්ඨ සම්පාදනයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සංස්කෘත ශබ්දකෝෂකරණය ද ආරම්භ වී ඇති බව දැකගත හැකිය. කාලානුරූපීව පැන නැගුණු භාෂාත්මක අවශ්‍යතා හමුවේ ශබ්දකෝෂකරණය මුහුකුරා ගොස් ඇති බව කිව හැකිය. පසුව ඒකභාෂික ශබ්දකෝෂ, ද්විභාෂික ශබ්දකෝෂ, බහුභාෂික ශබ්දකෝෂ යනුවෙන් විවිධ වර්ග වශයෙන් ද ශබ්දකෝෂ සංවර්ධනය වී ඇත. එකී ලක්ෂණවලට අනුව උත්කෘෂ්ට ශාස්ත්‍රීය දායකත්වයක් සහිත විමර්ශන මූලාශ්‍රයක් ලෙස ශබ්දකෝෂ හඳුනාගත හැකිය.

මුද්‍රාපද: නිසංශ්ඨ, පර්යාය පද කෝෂ, ශබ්දකෝෂකරණය, ශබ්දකෝෂ වර්ග, ශබ්දකෝෂ විද්‍යාව

¹Lecturer Probationary, Department of Social Sciences and Balanced Studies, Faculty of Languages and Culture Sri Lanka Bhikshu University Email: upalithero@busl.ac.lk <https://orcid.org/0009-0001-2188-3936>

Received: 25 August 2022, Accepted revised version : 30 December 2022
This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

හැඳින්වීම

පුස්තකාල හා විද්‍යාපන විද්‍යා විශ්වකෝෂයට අනුව “සුවිශේෂිත තොරතුරක් ලබා ගැනීමට පමණක් කියවිය යුතු එහෙත් එක දිගට නොකියවිය යුතු ග්‍රන්ථ විශේෂයක්” ලෙස විමර්ශන මූලාශ්‍ර හැඳින්වියහැකිය. එසේම ALA ශබ්දමාලාවට අනුව ද විමර්ශන මූලාශ්‍ර “යම් වින්දනයක් උදෙසා එකදිගටම නොකියවිය යුතු සුවිශේෂ තොරතුරක් දැනගැනීමට පමණක් භාවිත කළ යුතු ග්‍රන්ථ විශේෂයක්” ලෙස හැඳින්විය හැකිය. එස්. ආර්. රංගනාදන්ට අනුව විමර්ශන සේවය යනු “අවශ්‍ය පාඨකයාට අවශ්‍ය ග්‍රන්ථය අවශ්‍ය ආකාරයෙන් මුණගැස්වීමේ පෞද්ගලික ක්‍රියාවලියක්” වේ (වීරසිංහ, 1999). එස්. ආර්. රංගනාදන් විසින් විමර්ශන සේවය ප්‍රධාන කොටස් දෙකකට බෙදා දක්වා ඇත. එනම් “පුස්තක විමර්ශන සේවය (Ready Reference Service)” හා “සාධිකාරී විමර්ශන සේවය (Long Range Reference Service)” (වීරසිංහ, 1999) යනුවෙනි. ඒ අනුව “පුස්තක විමර්ශන ග්‍රන්ථ” ලෙස හඳුන්වනු ලබන්නේ “විවිධ විශේෂිත තොරතුරු නොපමාව ලබා ගැනීමට හැකිවන සේ යම් නිශ්චිත ක්‍රමයකට වින්‍යාස කර ඇති ග්‍රන්ථ” ය (වීරසිංහ, 1999). ඒ අනුව යම් දෙයක් පිළිබඳව ඉතා කෙටි කාලයක් තුළ දී කිසියම් විමසීමක් සිදු කිරීම සඳහා යම් ක්‍රමයක් අනුගමනය කරමින් සම්පාදනය කොට ඇති ග්‍රන්ථ විශේෂයක් ලෙස පුස්තක විමර්ශන ග්‍රන්ථ හඳුනාගත හැකිය. විමර්ශන ග්‍රන්ථ අතරින් පුස්තක විමර්ශන ග්‍රන්ථ ලෙස හැඳින්වෙන ග්‍රන්ථ සඳහා උදාහරණ ලෙස ශබ්දකෝෂ, විශ්වකෝෂ, නාමාවලි, ලිත්, වාර්ෂික ග්‍රන්ථ ආදිය දැක්විය හැකිය. ඒ අනුව විමර්ශන මූලාශ්‍ර අතර එක් පුස්තක විමර්ශන මූලාශ්‍රයක් ලෙස “ශබ්දකෝෂ” හඳුනාගත හැකිය.

ශබ්දකෝෂ විද්‍යාව ඉතා පුළුල් වපසරියක විහිදී යන ඉතා ගැඹුරු ශාස්ත්‍රීය විෂයක්වන්නක් වේ. යම් වචනයක අර්ථයක් සෙවීමට බහුල වශයෙන් විමර්ශනය කරන විමර්ශන කෘතියක් ලෙස පරිශීලකයන් විසින් ඉතා සරලව ශබ්දකෝෂය හඳුනාගෙන තිබුණ ද එහි සම්පාදන ක්‍රියාවලිය ඉතා සංකීර්ණය. ශබ්දකෝෂයක් එක් අතකින් එය අයත් භාෂාවේ සංස්කෘතික ලක්ෂණ ද පිළිබිඹු කරන කැඩපතක් බඳුය.

පර්යේෂණ ගැටලුව

බටහිර ශබ්දකෝෂකරණය පිළිබඳවත් පෙරදිග ශබ්දකෝෂකරණය පිළිබඳවත් වෙන වෙනම පර්යේෂණ සිදු කර තිබුණ ද ඒ පිළිබඳ තුලනාත්මකව කරන ලද අධ්‍යයනයන් දක්නට නැති තරම්ය. පෙරදිග ශබ්දකෝෂකරණය හා අපරදිග ශබ්දකෝෂකරණය යන ශබ්දකෝෂකරණ සම්ප්‍රදාය ද්වය අළලා එකී ශබ්දකෝෂකරණයන්හි ඉතිහාසය, සංවර්ධනය හා ඒ ඒ සම්ප්‍රධායන්ට අයත් විවිධ ශබ්දකෝෂ වර්ග ආදිය පිළිබඳව කරන ලද අධ්‍යයනයන් වීරල බව සාහිත්‍ය විමර්ශනයෙහි දී පැහැදිලි විය. එහෙයින් පෙරපර දෙදිග ශබ්දකෝෂකරණයෙහි ආරම්භය හා විකාශය සිදු වූයේ කෙසේ ද යන්න මෙහි පර්යේෂණ ගැටලුව ලෙස ඉදිරිපත් කරගන්නා ලදී.

පර්යේෂණ අරමුණු

ශබ්දකෝෂ විද්‍යාවේ ප්‍රධාන බෙදීම් ද්විත්වය අතරින් ශබ්දකෝෂකරණය පිළිබඳ විමසීම මෙම පර්යේෂණයෙහි ප්‍රධාන අරමුණ වේ. ඊට අමතරව ඉංග්‍රීසි ශබ්දකෝෂකරණයෙහි ඉතිහාසය පිළිබඳව විමසීම, භාරතීය ශබ්දකෝෂකරණ ඉතිහාසය පිළිබඳව විමසීම, සිංහල ශබ්දකෝෂකරණයේ ආරම්භය හා විකාශය පිළිබඳව විමසීම සහ පෙරපර දෙදිග ශබ්දකෝෂ වර්ග හඳුනා ගැනීම හා ඒවා අධ්‍යයනය කිරීම යන අරමුණු මෙම පර්යේෂණය සඳහා ඉදිරිපත් කර ගන්නා ලදී.

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය යටතේ මෙම අධ්‍යයනය සිදු කරන ලදී. ඒ අනුව අදාළ මූලාශ්‍ර අධ්‍යයනය කරමින් ශබ්දකෝෂකරණය පිළිබඳව වන පර්යේෂණ හා ශාස්ත්‍රීය සාහිත්‍ය විමර්ශනයට ලක් කරමින් දත්ත හා තොරතුරු සපයා ගෙන එම දත්ත ගුණාත්මක විශ්ලේෂණය යටතේ විශ්ලේෂණය කරමින් පර්යේෂණය සිදු කරන ලදී.

සාකච්ඡාව

පැරණි ජන සමාජයේ භාවිත වූ ජන සාහිත්‍යයෙහි අන්තර්ගතව තිබූ භාෂාමය ගැටලු උදෙසා අර්ථ විචාරණ සැපයීමට ගත් උත්සාහය මත ශබ්දකෝෂකරණය ආරම්භ වන්නට ඇතැයි පිළිගනු ලැබේ. ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන්වන සියවසේ විසූ සුමේරියන්වරුන් ශබ්දකෝෂකරණයේ මුතුන්මිත්තන් බව පවසනු ලැබේ (Bejoint, 2001). අතීතයෙහි ආගමික ග්‍රන්ථ පරිශීලනයෙහි පහසුව ඇති කරනු පිණිස පර්යාය පද කෝෂ (Glossary)ද සම්පාදනය වී ඇති බව ඉතිහාසාධ්‍යයන්ගෙන් පැහැදිලි කර ගත හැකිය. යුරෝපයේ දී ආධුනික පූජකවරුන්ට ඔවුන්ගේ ආගමික ග්‍රන්ථවල දක්නට ලැබුණු දුරවබෝධ පද පහසුවෙන් අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස වචන කෝෂ හෙවත් පර්යාය පද කෝෂ සම්පාදනය කර ඇත. සමාජ, ආර්ථික, සංස්කෘතික ආදී ප්‍රවණතා හමුවේ ශබ්දකෝෂකරණය සංවර්ධනය වී ඇත.

ශබ්දකෝෂකරණය පිළිබඳව හැදෑරීමට නම් මූලික වශයෙන් අධ්‍යයනය කළ යුතු වනුයේ ශබ්දකෝෂ විද්‍යාව (Lexicography) නම් විෂය ක්ෂේත්‍රයයි. ශබ්දකෝෂ විද්‍යාවේ ප්‍රධානතම බෙදීම් දෙකකි. එනම්, “ශබ්දකෝෂකරණය” සහ “ශබ්දකෝෂ අධ්‍යයනය” යනුවෙනි. ශබ්දකෝෂකරණය නම් වාක්කෝෂ ප්‍රකාශනය වටා ගෙනුණු කාර්යාවලියක් වන අතර ශබ්දකෝෂ අධ්‍යයනය යනු වාග්විද්‍යාත්මක ශාස්ත්‍රීය ව්‍යායාමයකි. වචන රැස් කිරීම, ගොනු කිරීම, අර්ථ සැපයීම, ඉදිරිපත් කිරීම යන ප්‍රායෝගික ක්‍රියාවලිය ශබ්දකෝෂකරණය ලෙස ද, ශබ්දකෝෂ පිළිබඳ ඉතිහාසය, වර්ගවේදය, විවේචනය සහ භාවිතය පිළිබඳ න්‍යායාත්මක හැදෑරීම ශබ්දකෝෂ අධ්‍යයනය යනුවෙන් ද අදහස් කෙරේ (පරමානන්ද හිමි, 2019).

ඉංග්‍රීසි ශබ්දකෝෂකරණයේ ශ්‍රේෂ්ඨතම ශබ්දකෝෂවේදියා වන, Oxford ඉංග්‍රීසි ශබ්දකෝෂයේ මුල් කතුවරයෙකු වූ James A.H. Murray විසින් ශබ්දකෝෂකරණය සම්බන්ධව කළ සටහනක් පිළිබඳ Landau විසින් කළ උපුටනයක් පොල්ගස්වත්තේ පරමානන්ද හිමියන් (2019) විසින් පහත අයුරින් සඳහන් කරයි.

“ශබ්දකෝෂකරණය කොතරම් දුෂ්කර කාර්යයක් දැයි දන්නේ ශබ්දකෝෂ කතුවරයෙකු හෝ උපකතුවරයෙකු පමණි. මේ කතුවරයෙක් එක ශීර්ෂ වචනයක් සම්බන්ධයෙන් උද්ධෘත කාඩ්පත් සිය ගණනක් තෝරයි. නිශ්චිත අර්ථ සහිත කාඩ්පත් තේරීමට කාලයක් වැය කරයි. අසම්පූර්ණ නිරුක්ති සහ අර්ධ අර්ථ සහිත කාඩ්පත් වෙන් කරයි. සමහර විට නිශ්චල කාඩ්පත් නිසා අපේක්ෂා භංගත්වයට පත්වෙයි. මට මතකයි සමහර එක වචනයක අර්ථය පිළිබඳ අවිනිශ්චිතතාව නිසා දින ගණනක් මම ඒ පිළිබඳ කල්පනා කරමි. නැවත නැවත සොයමින් කියවමින් සහ ලියමින් නිශ්චිත අර්ථය සෙවීමට වෙහෙසෙමි. නමුත් සමහරු සිතන්නේ ශබ්දකෝෂය කඩිනම් කළයුතු බවයි. මොළය නොවෙහෙසා කරන වැඩ එසේ කළ හැකිය. ශබ්දකෝෂ එසේ කළ නොහැකිය.” (පරමානන්ද හිමි, පොල්ගස්වත්තේ 2019 : 161 පිටුව.)

ශබ්දකෝෂ කාර්යවරු වනාහි නිරතුරුව යාවත්කාලීන විය යුත්තෝය. ශබ්දකෝෂ නිරන්තරයෙන් පරිශීලකයා අරමුණු කොටගෙන සම්පාදනය විය යුත්තෝය. වචනයක අර්ථය සෙවීම සහ වචනයක අක්ෂර වින්‍යාසය දැන ගැනීම යනුවෙන් ශබ්දකෝෂ පරිශීලනයෙහි ප්‍රධාන අරමුණු දෙකකි. ශබ්දකෝෂ පරිශීලනය කරන්නෙකු විසින් අනුගමනය කරන පියවර කිහිපයක් (Scholfield, 1999) විසින් පහත අයුරින් ඉදිරිපත් කරයි. එනම්,

- වචනයක අර්ථය නොදන්නා බව දැනගනියි.
- ශබ්දකෝෂය පරිශීලනය කිරීමට පෙළඹෙයි.
- අදාළ වචනය සොයයි.
- අදාළ තොරතුරු ලබා ගනියි. යනුවෙනි.

ශබ්දකෝෂකරණය මූලික කරුණු අටක් මත පදනම් වී ඇති බව Rey Deboire විසින් පවසනු ලබන බව දක්වන පොල්ගස්වත්තේ පරමානන්ද හිමියෝ (2019) එකී කරුණු අට පහත පරිදි සඳහන් කරති.

1. ප්‍රස්තාරමය ලෙස බෙදුණු ප්‍රකාශන ලැයිස්තුවක් සහිතයි.

2. විමර්ශනය පිණිස සැකසූ ග්‍රන්ථයකි.
3. ව්‍යුහ දෙකකින් හෝ සමහරවිට එකකින් යුත් ග්‍රන්ථයකි.
4. අන්තර්ගතය වර්ගීකරණය කර ඇත.
5. තොරතුරු ස්වභාවයෙන්ම වාග්විද්‍යාත්මකය.
6. තොරතුරු සාකච්ඡායෙන්ම උපදේශාත්මකය.
7. සංකේත පිළිබඳ තොරතුරු සපයයි.
8. පූර්ව සැලසුම්ගත ක්‍රමයකට අනුව වචන ලැයිස්තුගත කළ ග්‍රන්ථයකි. යනුවෙනි.

ඉංග්‍රීසි ශබ්දකෝෂකරණයෙහි ඉතිහාසය

බ්‍රිතාන්‍යය මූලික කොටගෙන ඉංග්‍රීසි ශබ්දකෝෂකරණයෙහි ආරම්භය සිදු විය. පසුව ඉංග්‍රීසි භාෂාව කථා කරන විවිධ රටවල මැදිහත්වීම් හමුවේ එහි සංවර්ධනය සිදුව ඇත. යාඥා කෘතියක ස්වරූපය ගත්, එසේම, ඉංග්‍රීසි ව්‍යාකරණය සහ කෙටි වාග් කෝෂයකින් සමන්විත වූ English School-Master නම් වූ, 1596 දී Edmund Coote විසින් සම්පාදනය කරන ලද කෘතියෙන් උපුටාගත් බොහෝ වචන ඇසුරින් 1604 දී Robert Cawdrey විසින් A Table Alphabetical නම් ශබ්දකෝෂය සම්පාදනය කර ඇත (පරමානන්ද හිමි, 2019). හිබෘ, ග්‍රීක, ලතින් සහ ප්‍රංශ භාෂාවන්ගෙන් සෘණිකෘත දුෂ්කර ඉංග්‍රීසි වචන එක්රැස් කොට, ශීර්ෂ වචන 3000ක් පමණ අන්තර්ගත කොට සම්පාදිත මෙම ශබ්දකෝෂය ලොව පළමු ඉංග්‍රීසි ශබ්දකෝෂය ලෙස ද සැලකේ (පරමානන්ද හිමි, 2019). දුෂ්කර වචනවලට අර්ථ සැපයීම සඳහා අට වන සියවසේ දී පමණ සම්පාදිත ඉංග්‍රීසි-ලතින් සහ ඉංග්‍රීසි-ප්‍රංශ යන ද්විභාෂා වචන කෝෂ මුල් කාලයේ දී ඉංග්‍රීසින් විසින් භාවිත කොට ඇත. පැරණි ඉංග්‍රීසි (Anglo-Saxon) වචනසහ ලතින් වචන සඳහා මෙකී කෝෂ ග්‍රන්ථ සම්පාදනය වී ඇත. ඒවා එකල Glossarium යනුවෙන් හඳුන්වා ඇත. එනම් වර්තමාන ව්‍යවහාරයෙහි පවතින Glossary වේ. දහසය වන සියවස වන තෙක්ම මෙම Glossary සම්පාදනය වී ඇත. ශබ්දකෝෂකරණයේ අරමුණ අර්ථ ප්‍රකාශනය වන අතර පර්යාය පද කෝෂ (Glossary) ශබ්දකෝෂකරණයෙහි මූලික පියවර ලෙස සැලකේ.

පොල්ගස්වත්තේ පරමානන්ද හිමි (2019) දක්වන ආකාරයට ශබ්දකෝෂ නිර්මාණයේ ඉතිහාසය පහත පරිදි හැඳින්විය හැකිය. ලතින් වචන ලැයිස්තු හැඳින්වීම සඳහා Dictionarius යන වචනය මුල් වරට භාවිත කොට ඇත්තේ ක්‍රිස්තු වර්ෂ 1225 දී පමණය. ඒ 1225 දී John F. Garland විසින් සම්පාදනය කළ ලතින් වාක් කෝෂය හැඳින්වීම සඳහාය. අනතුරුව Sir Thomas Elyot විසින් සම්පාදනය කරන ලද ඉංග්‍රීසි-ලතින් ද්විභාෂා ශබ්දකෝෂය හැඳින්වීම සඳහා Dictionary යන වචනය මුල් වරට භාවිත කොට ඇත්තේ ක්‍රිස්තු වර්ෂ 1538 දී ය. Dictionary යනු ලතින් භාෂාවෙන් තත්භව ඉංග්‍රීසි වචනයකි. ක්‍රිස්තු වර්ෂ හත අට සියවස්වල බිහි වූ බොහෝ කෘති ලතින් භාෂාවට අයත් ඒවා විය. James A.H. Murray (1900) සඳහන් කරන ආකාරයට ඉංග්‍රීසි ශබ්දකෝෂ බිහි වීම සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් බලපා ඇත්තේ ද ලතින් භාෂාව වන අතර Table Alphabetical සහ Expositor of Hard Words යන කෝෂග්‍රන්ථ දෙක ඉංග්‍රීසි ශබ්දකෝෂකරණයේ උල්පත වේ. මෙලෙස නීතිය, ක්‍රිස්තියානි ධර්මය, විද්‍යාව, මිලිටරි, වෛද්‍ය විද්‍යාව, තර්ක ශාස්ත්‍රය, දර්ශනය, තාරකා විද්‍යාව ආදී විවිධ විෂයයන් සඳහා පසුව ශබ්දකෝෂ නිර්මාණය වී ඇත.

භාරතීය ශබ්දකෝෂකරණ ඉතිහාසය

පෙර දිග (භාරතයෙහි) බිහිව ඇති නිසැන්ඩු හෙවත් නිසැන්ටු නම් වූ කෝෂ ග්‍රන්ථ මූලික අවධියෙහි බිහිව ඇත්තේ ආගමික ග්‍රන්ථ, එනම්, වේද ග්‍රන්ථපරිශීලනයෙහි පහසුව ඇති කිරීම සඳහා ය. භාරතයෙහි පහළ වූ පාණිනී නම් පඬිවරයා විසින් සංග්‍රහ කරන ලද අෂ්ටාධ්‍යායී නම් ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථය අපූර්ව සංස්කෘත ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථයක් ලෙස ලෝක සම්භාවනාවට පාත්‍ර වේ. වෛදික සාහිත්‍යය හෙවත් සෘග්, යජුර්, සාම සහ අප්‍ර්චන් යන චතුර්වේදය ආශ්‍රිතව ගොඩනැගුණු සාහිත්‍යයික ක්‍රමවේද හතරක්

උක්ත ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථය සම්පාදනයට පාදක වී ඇති බව සකු ඇදුරන්ගේ මතයයි. එම සාහිත්‍යයක ක්‍රමවේදයන් 04 පහත පරිදිය.

- පදපාඨ ආදී වූ පාඨ අවධිය,
- පදපාඨයන් විස්තර කළ ප්‍රාතිශාඛ්‍ය අවධිය,
- දුරවබෝධ වචනයන් කෝෂ ගතකළ නිසන්ධු හෙවත් නිසන්ධු අවධිය,
- තත් තෘතීය අවස්ථාව විවරණය කළනිරුක්ති අවධිය වශයෙනි.

පාඨ අවධිය, ප්‍රාතිශාඛ්‍ය අවධිය, නිසන්ධු අවධිය, නිරුක්ති අවධිය යන උක්ත සිව් වැදෑරුම් අවධි අතුරෙන් තුන්වැන්න නම් නිසන්ධු අවධියයි. පළමුවෙන් දැක්වෙන පදපාඨ අවධියෙහි දී සිදු වූයේ වේද සංහිතාවන්ගේ වචනාර්ථ විග්‍රහ කිරීමයි. වචනාර්ථ විග්‍රහ කිරීමේ දී ඇතැම් වචන ආශ්‍රයෙන් පැන නැගුණු ගැටලුකාරී තත්වයන් මගහරවා ගැනීම පිණිස, වේද මන්ත්‍ර සම්පාදනය කළ සෘෂිවරුන්ගේ ආදිකාලීන ශිෂ්‍යයන් විසින් නිසන්ධු සම්පාදනය කොට ඇත.

නිරුක්ති ආචාර්ය යාෂ්කයන් විසින් දක්වනලද නිසන්ධු ග්‍රන්ථයේ වෛදික පද 1765ක් අන්තර්ගතවන අතරපශ්චාත්කාලීන භාරතීය පඬිවරයෙකු වූලක්ෂ්මන් සරුප්විසින් කළ සංස්කරණයේ නිසන්ධු පද 1771ක්අන්තර්ගත වේ. එය අධ්‍යය 05කට බෙදා දක්වා ඇත. ඒ අනුව එම අධ්‍යය පහ සහ ඊට අදාළ පද 1771 ද වෙන් වෙන් වශයෙන් පහත අයුරින් බෙදා දැක්විය හැකිය.

I වැනි අධ්‍යය (නෛසන්ධුක කාණ්ඩය)

පෘථිවි නාම 21 ද,හිරණ්‍ය නාම 15 ද,අන්තරීක්ෂ නාම 16 ද,සාධාරණ නාම 06 ද,රශ්මි නාම 15 ද,දිශා නාම 08 ද,රාත්‍රී නාම 23 ද,උෂස් නාම 16 ද,දින නාම 12 ද,මේඝ නාම 30 ද,වාක් නාම 57 ද,උදක නාම 101 ද,නදී නාම 37 ද,අශ්ව නාම 26 ද,නියමිත උපයෝජන 10 ද,ඒවලනාර්ථක ක්‍රියාපද 11 ද,ඒවාල නාම 11 ද වේ.

II වැනි අධ්‍යය

කර්ම නාම 26 ද,අපතා නාම 15 ද,මනුෂ්‍ය නාම 25 ද,බාහු නාම 12 ද,අංගුලී නාම 22 ද,ක්‍රියාපද 18 ද,අන්ත නාම 28 ද,ආභාරාර්ථක ක්‍රියාපද 10 ද,බල නාම 28 ද,ධන නාම 28 ද,ගෝ නාම 09 ද,ක්‍රියාපද 10 ද,ක්‍රෝධ නාම 11 ද,ගතාර්ථක ක්‍රියාපද 122 ද,ක්ෂිප්‍ර නාම 26 ද,අන්තික නාම 11 ද,සංග්‍රාම නාම 46 ද,ප්‍රාප්තාර්ථක ක්‍රියාපද 10 ද,වධ්‍යාර්ථක ක්‍රියාපද 33 ද,වජ්‍ර නාම 18 ද,චේශ්වර්යාර්ථක ක්‍රියාපද 04 ද,ඊශ්වර නාම 04 ද වේ.

III වැනි අධ්‍යය

බහු නාම 12 ද,හුස්ව නාම 11 ද,මහත් නාම 25 ද,ගෘහ නාම 22 ද,පරිවරණාර්ථක ක්‍රියාපද 10 ද,සුඛ නාම 20 ද,රූප නාම 16 ද,ප්‍රශසා නාම 10 ද,ප්‍රඥා නාම 11 ද,සත්‍ය නාම 06 ද,ඊක්ෂණාර්ථ ක්‍රියාපද 08 ද,සර්වපද සමාමිතය 09 ද,උපමා 12 ද,පුජාර්ථක ක්‍රියාපද 44 ද,මේධාවි නාම 24 ද,ස්තෝත්‍ර නාම 13 ද,යඥ නාම 15 ද,සෘත්විජ් නාම 08 ද,යාඥාර්ථක ක්‍රියාපද 17 ද,දානාර්ථක ක්‍රියාපද 10 ද,අධ්‍යෝෂණාර්ථක ක්‍රියාපද 04 ද,නිදාර්ථක ක්‍රියාපද 02 ද,කුප නාම 14 ද,ස්තේන නාම 14 ද,අන්තර්හිත නාම 06 ද,දුර නාම 05 ද,පුරාණ නාම 06 ද,නව නාම 06 ද,උත්තර නාම 26 ද,ද්‍යාව්‍යාපෘථිවි නාම 24 ද වේ.

IV වැනි අධ්‍යය (නෛගම කාණ්ඩය)

පළමු වන බණ්ඩයෙහි පද 62 ද, දෙවන බණ්ඩයෙහි පද 84 ද, තෙවන බණ්ඩයෙහි පද 133 ද වේ.

V වැනි අධ්‍යය (දෛවක කාණ්ඩය)

පළමු වන බණ්ඩයෙහි පද 03 ද , දෙවන බණ්ඩයෙහි පද 13 ද, තෙවන බණ්ඩයෙහි පද36 ද, සිව්වන බණ්ඩයෙහි පද 32 ද, පස් වන බණ්ඩයෙහි පද 36 ද, සය වන බණ්ඩයෙහි පද 31 ද වේ.

වෛදික සුක්තයන්හි අන්තර්ගතව තිබූ දුරවබෝධ පද සඳහා අර්ථ දැක්වමින් සම්පාදනය කරන ලද උක්ත නිසන්ටුව, වේද මන්ත්‍ර පැහැදිලි කරනු පිණිසත් වේද අධ්‍යයනය කළවුන්ගේ ප්‍රයෝජනය පිණිසත් සම්පාදනය කොට ඇති බව දැකගත ගත හැකිය. පශ්චාත්කාලීන කෝෂ ග්‍රන්ථ සඳහා ද නිසන්ටුව හෙවත් නිසන්ටුව සිද්ධාන්ත උපයෝගී කොට ගෙන ඇත. එහෙත් නිසන්ටුව සම්පාදනය සඳහා ගද්‍යමය භාෂා ශෛලියක් උපයෝගී කරගෙන තිබුනද කෝෂ ග්‍රන්ථ සම්පාදනය සඳහා පද්‍යමය භාෂා ශෛලියක් උපයෝගී කරගෙන ඇති බවක් දැකගත හැකිය. ඒ අනුව නිසන්ටුව විකාසය වීමෙන් පශ්චාත්කාලීනව සංස්කෘත ශබ්දකෝෂ නිර්මාණය වී ඇති බව සාමාන්‍ය පිළිගැනීමයි (යසස්සි හිමි, 2017). එසේ නිර්මාණය වූ ප්‍රථම සංස්කෘත ශබ්දකෝෂය වන්නේ ක්‍රිස්තු වර්ෂ පස් වන සියවසේ විසූ වික්‍රමාදිත්‍ය රාජ සභාවේ සිටි බෞද්ධ පඬිවරයෙකු වූ අමරසිංහ ආචාර්යයන් විසින් සංස්කෘත භාෂාවෙන් සම්පාදනය කරන ලද අමරකෝෂයයි. අමරකෝෂය කාණ්ඩ තුනකින් සහ වර්ග විසිපහකින් යුක්තය. චීන තිබ්බත ආදී රටවල ත්‍රිපිටකය සංස්කෘත බසින් සංග්‍රහ වී තිබීම හේතු කොටගෙන අතීතයේ දී අමරකෝෂය ද චීන තිබ්බත භාෂාවන්ට පරිවර්තනය වී ඇත. අමරකෝෂයට සිංහල සන්නයක් රචනා වී තිබීමෙන් පැහැදිලි වන්නේ ද පැරණි සිංහල ශාස්ත්‍රීය ජන සමාජය විසින් ද මෙම අමරකෝෂය පරිශීලනය කර ඇති බවයි. ආරම්භක අවධියේ දී බාණ, මයුර, මුරාරි, ශ්‍රී හර්ෂ ආදීන් විසින් ද කෝෂ ග්‍රන්ථ සඳහා දායකත්වය සපයා ඇත (අබේසිරිවර්ධන, 2012). මෙසේ ක්‍රමිකව සංස්කෘත ශබ්දකෝෂකරණයත්, ඒ ආශ්‍රයෙන් පාලි ආදී භාෂාවන්හි ශබ්දකෝෂකරණයත් ඒ සියල්ල ඇසුරින් සිංහල ශබ්දකෝෂකරණයත් සිදුව ඇති බව දැකගත හැකිය.

සිංහල ශබ්දකෝෂකරණයේ ආරම්භක අවස්ථාව

ක්‍රිස්තු වර්ෂ දොළොස්වන සියවසේ ජේතවන විහාරයේ වැඩ විසූ මොග්ගල්ලාන නම් තෙරුන් වහන්සේ විසින් අමරකෝෂය ආශ්‍රයෙන් අභිධානප්පදිපිකාව නම් වූ පාලි කෝෂ ග්‍රන්ථය සම්පාදනය කරන ලදී. ලක්දිව නිපන් පළමු කෝෂ ග්‍රන්ථය වන්නේ ද මෙම පාලි අභිධානප්පදිපිකාවයි. මෙම අභිධානප්පදිපිකාව ආශ්‍රයෙන් “පියුම්මල් නිසන්ටුව” නමින් සිංහල බසින් නිසන්ටුවක් සමාපදනය වී ඇති බව දැක ගත හැකිය. එහෙත් එය සම්පාදිත කාලය අවිනිශ්චිත වන අතර එහි කතෘ අඥාතය. සවැනි පැරකුම්බා රජුගේ ඇමතියෙකු වූ නල්ලුර් තුන්මිණි සන්නසේ විසින් “පුරාණ සිංහල නාමාවලිය” පද්‍යයට නගමින් සිංහල නිසන්ටුවක් සම්පාදනය කොට ඇත. ඉන් පසුව “රුවන්මල් නිසන්ටුව” නමින් ද නිසන්ටුවක් ශ්‍රී පරාක්‍රම රජු විසින් සම්පාදනය කොට ඇත. මාතර රතනපාල නම් හිමි නමක් විසින් 1778 දී “නව නාමාවලිය” නමින් නාමාවලියක් සම්පාදනය කොට ඇත. තවද “හෙළදිව අබ්දානවත” යනුවෙන් පද්‍ය බන්ධනය සඳහා උපදේශ කෘතියක් වශයෙන් නිසන්ටුවක් සම්පාදනය වී ඇත. එසේම, ධර්මකීර්ති ශ්‍රී පිනරතන හිමියන් විසින් පද්‍යයෙන් “අබ්දන්මල්දම” නම් නිසන්ටුව සම්පාදනය කොට ඇත. එසේම, දේශීය වෛද්‍ය විද්‍යාවට පාරිභාෂික ශබ්දකෝෂ වශයෙන් සම්පාදිත “වනවාස නිසන්ටුව” හා “සිරිමල් නිසන්ටුව” සිංහල ශබ්දකෝෂ සම්ප්‍රදායේ පළමු පාරිභාෂික ශබ්දකෝෂ ලෙස ද හැඳින්වෙන හැකිය. මෙම නිසන්ටුව ග්‍රන්ථ සියල්ලක්ම පාහේ පර්යාය පද කෝෂග්‍රන්ථ ස්වරූපීය වේ. එසේම මේවා අකාරාදීවම ගොනු කරන ලද කෝෂග්‍රන්ථ වර්ගයටම අයත් කොට දැක්විය නොහැකිය. කෙසේ වුවද ලොව බිහිව ඇති අනෙකුත් ශබ්දකෝෂ සම්ප්‍රදායයන් කෝෂග්‍රන්ථ ආශ්‍රයෙන් ප්‍රභවය වූවා සේම සිංහල කෝෂග්‍රන්ථ ද උක්ත නිසන්ටුව ආශ්‍රයෙන් ප්‍රභවය වී ඇති බව හඳුනාගත හැකිය (පරමානන්ද හිමි, 2019). අනතුරුව යුරෝපීයයන්ගේ ලංකාගමනයත් සමග ලක්දිව අකාරාදි පිළිවෙළට ගොනු කරන ලද ශබ්දකෝෂ නිර්මාණය වීම ආරම්භ වී ඇත.

මුල් අවධියේ දී ලක්දිව “ශබ්දකෝෂය” යන පදය වෙනුවට භාවිත කොට ඇත්තේ “අකාරාදිය” යන්නයි. ඒ සඳහා නිදසුන් ලෙස 1893 දී සම්පාදිත ශුද්ධ සිංහල අකාරාදිය වැනි කෘති දැක්විය හැකිය. විසිවන සියවසේ මුල් අවධියේ දී පමණ ශබ්දකෝෂකරණය පිළිබඳ උනන්දුවක් දැක්වූ ලාංකිකයන් ලෙස ඩී.බී. ජයතිලක, ජූලියස් ද ලැනරෝල්, බෝරුගමුවේ රේචන හිමි හා වැලිවිටියේ සෝරත හිමි ආදීන් දැක්විය හැකිය.

ශබ්දකෝෂ වර්ග

ශබ්දකෝෂ විවිධ මිණුම් දඬු ඇසුරින් වර්ග කළ හැකිය. ශබ්දකෝෂයේ පරාසය, දර්ශනය හා ඉදිරිපත් කිරීම යන මූලික කරුණු තුන මත ශබ්දකෝෂ වර්ගීකරණය කළ හැකි බව Malkiel (1967) සඳහන්

කොට ඇත. මෙහි “පරාසය” නම් කෙබඳු විෂය ක්ෂේත්‍රයන් යටතේ කොතරම් වචන ප්‍රමාණයක් ශබ්දකෝෂය තුළ අන්තර්ගත වේ ද යන්නයි. “දර්ශනය” නම් අදාළභාෂාවේ ඉතිහාසය සඳහා හෝ, එයින් යම් කාල සීමාවක් සඳහා අවධානය යොමු කරමින් කතුවරයා වචනවලට අර්ථ සම්පාදනය කර ඇත්තේ ද යන්නයි. “ඉදිරිපත්” කිරීම නම් ඒ ඒ ඒකභාෂා ශබ්දකෝෂ, ද්විභාෂා ශබ්දකෝෂ හා බහුභාෂා ශබ්දකෝෂ ආදී වර්ගවලට අනුකූල ක්‍රමශිල්පවලට අනුව අර්ථකථන ඉදිරිපත් කිරීමයි. උදාහරණ ලෙස ඒකභාෂික (ස්වභාෂා) ශබ්දකෝෂ සඳහා අර්ථකථන සැපයීමේ දී භාෂා ඉතිහාසය, උච්චාරණ විධිය, උද්ධෘත පාඨ, නිදර්ශන වාක්‍ය, නිරුක්තිය හා පාදක සටහන් ආදී ලක්ෂණයන්ගෙන් යුක්ත පරිපූර්ණ අර්ථකථන සැපයීම දැක්විය හැකිය. කෙසේ නමුත් සමස්තයක් වශයෙන් ගත් කල, ශබ්දකෝෂ මූලික වර්ග තුනකට වර්ග කරනු ලැබේ. එනම්,

1. ඒකභාෂික (ස්වභාෂා) ශබ්දකෝෂ
2. ද්විභාෂික ශබ්දකෝෂ
3. බහුභාෂික ශබ්දකෝෂ යනුවෙනි.

ඒකභාෂික (ස්වභාෂා) ශබ්දකෝෂ

“ඒකභාෂික ශබ්දකෝෂ යනු කිසියම් භාෂාවක දුරවබෝධ වචන සඳහා එකී භාෂාවෙන්ම අර්ථය දක්වන ශබ්දකෝෂයි. වඩාත් ප්‍රායෝගික සහ වඩාත් වැදගත් කරුණ නම් ඒකභාෂික ශබ්දකෝෂ ස්වභාෂික සමාජයට මූලික ආකෘතියක් සහිතව අර්ථ සපයන විමර්ශන කෘතියක් ලෙස භාවිත කිරීමට ඇති හැකියාවයි. මෙබඳු ශබ්දකෝෂවල වර්ග ප්‍රමාණය ඉතා විශාල වන අතර විවිධ විෂයයන් යටතේ සංග්‍රහ වී ඇත” (Hartmann & James, 1998). ශීර්ෂ පද වටා සංගෘහිත විශාල තොරතුරු ප්‍රමාණයක් සහිත පරිපූර්ණ ශබ්දකෝෂයකි ස්වභාෂා ශබ්දකෝෂය. 16 වන සියවසේ සිට ඉංග්‍රීසි භාෂාව සම්බන්ධයෙන් ශබ්දකෝෂ ගණනාවක්ම සම්පාදනය වී ඇත. ඒ සඳහා උදාහරණ ලෙස The Oxford English Dictionary (1889), An American Dictionary of the English Language (Noah Webster, 1828) දැක්විය හැකිය.

ද්විභාෂික ශබ්දකෝෂ

එක් භාෂාවක වචනවලට තවත් භාෂාවකින් පරිවර්තන සමාන අර්ථ සහිත වචන සංග්‍රහකරමින් සම්පාදනය කරනු ලබන ශබ්දකෝෂ ද්විභාෂික ශබ්දකෝෂ නම් වේ. මූල භාෂාවකින් හා ලක්ෂ්‍ය භාෂාවකින් ද්විභාෂා ශබ්දකෝෂ සමුපලක්ෂිතය. එහෙයින් මෙම ගණයේ ශබ්දකෝෂ ස්වභාවයෙන්ම එක් දිශානතියකට හෝ දිශානතීන් දෙකකට සීමා වන්නේය. බටහිර ලෝකයේ ඒකභාෂික ශබ්දකෝෂ බිහි වීමට පෙර සිටම ද්විභාෂික ශබ්දකෝෂ බිහි වී ඇත. ක්‍රිස්තු වර්ෂ 1604 දී ඉංග්‍රීසි-ඉංග්‍රීසි ශබ්දකෝෂය බිහි වීමට පෙර ක්‍රිස්තු වර්ෂ 1450 දී ඉංග්‍රීසි-ලතින් ද්විභාෂා ශබ්දකෝෂයක් බිහිව තිබීම ඒ සඳහා කදිම නිදසුනකි.

දෙවැනි භාෂාවක් හදාරන්නවුන්ගේ පහසුව පිණිස ද්වි භාෂා ශබ්දකෝෂ සම්පාදනය කෙරෙයි. ද්විභාෂා ශබ්දකෝෂයන්හි මූල භාෂාව බොහෝ විට පරිශීලකයාගේ මව් භාෂාව වෙයි. නිශ්චිත ව්‍යාකරණ විධි නම් කිරීම ද්විභාෂික ශබ්දකෝෂකරණයේ අත්‍යවශ්‍ය කරුණකි. ළමුන් අරමුණු කරගෙන සම්පාදනය කරනු ලබන ශබ්දකෝෂ සම්පාදනයේ දී මෙන්ම සාක්කු ශබ්දකෝෂ (Pocket Dictionary) සම්පාදනයේ දී ද ව්‍යාකරණ විධි නම් කිරීම අත්‍යවශ්‍ය අංගයක් ලෙස නොසැලකේ. කෙසේ වෙතත් ද්විභාෂික ශබ්දකෝෂ වචනය, අර්ථය, අක්ෂර වින්‍යාසය, උච්චාරණ විධිය හා ව්‍යාකරණ වර්ගීකරණය ආදී ලක්ෂණයන්ගෙන් උපයුක්ත විය යුතුය. ද්විභාෂා ශබ්දකෝෂයක් සාමාන්‍යයෙන් ජාතික භාෂාවක් හෝ නිල භාෂාවක් මත පදනම් වේ.

(Haas, 1962/1975)විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද ද්විභාෂා ශබ්දකෝෂයක ඇතුළත් වියයුතු සේ සැලකෙන කරුණු කිහිපයක් පොල්ගස්වත්තේ පරමානන්ද හිමියෝ (2019) පහත අයුරින් දක්වති.

1. ද්විභාෂා ශබ්දකෝෂ මූල භාෂාවේ සෑම වචනයකටම දෙවෙනි භාෂාවෙන් පරිවර්තන අර්ථ සපයයි.

2. මූල භාෂාවේ සෑම අත්‍යවශ්‍ය වචනයක්ම ආවරණය කරමින් පරිපූර්ණය කරයි.
3. වචනයක ව්‍යාකරණය, පද සංයෝජනය හා අර්ථ විචාරය පිළිබඳ තොරතුරු සපයයි.
4. වචන භාවිත කරන ආකාරය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ සපයයි.
5. අවශ්‍යම සංඥා නාම ඇතුළත් කරයි.
6. විද්‍යාත්මක පාරිභාෂික පද වැනි විශේෂිත වචන ඇතුළත් කරයි.
7. නිවැරදි අක්ෂර වින්‍යාසය සහ විකල්ප අක්ෂර වින්‍යාස සඳහන් කරයි.
8. උච්චාරණය ඇතුළත් කරයි.
9. ආවරණය කරන ප්‍රවේශ වචන ප්‍රමාණය සීමිත බැවින් ද්විභාෂා ශබ්දකෝෂ අත්‍යන්තයෙන්ම ප්‍රමාණයෙන් සංකීර්ණයයි. යනුවෙනි.

ද්විභාෂික ශබ්දකෝෂ බොහෝ විට සම්පාදනය වන්නේ සාමාන්‍ය භාවිතය සඳහාය. ද්විභාෂික ශබ්දකෝෂවල තවත් එක් ප්‍රභේදයක් ලෙස “ශාස්ත්‍රීය ද්විභාෂා ශබ්දකෝෂ” දැක්විය හැකිය. ශාස්ත්‍රීය ද්විභාෂා ශබ්දකෝෂයන්හි විශේෂ ලක්ෂණ කිහිපයකි(Peng & Yong , 2007). එනම්,

1. ඓතිහාසික වාග්විද්‍යාත්මක ලක්ෂණ ආශ්‍රය කර ගනියි.
2. නිමා කිරීමට විශාල කාලයක් සහ වෙහෙසක් ගනිමින් ශාස්ත්‍රීය වටිනාකම තහවුරු කරයි.
3. කිසියම් කාල පරිච්ඡේදයකට අයත් භාෂාවේ හෝ කතුවරයා තෝරාගත් භාෂාවේ හෝ මළ භාෂාවක හෝ තොරතුරු අර්ථ සම්පන්න ලෙස හා පරිපූර්ණ ලෙස භාවිත කරමින් වචනයක පැහැදිලි පින්තූරයක් සහිත අර්ථ විචාරයක් කරයි.
4. ශාස්ත්‍රීය ද්විභාෂා ශබ්දකෝෂයක තොරතුරු මූලාශ්‍රය අතීත සාහිත්‍යයෙන් හෝ සොයා සපයා ගත් ලිඛිත මූලාශ්‍රය වෙයි.

ද්විභාෂික ශබ්දකෝෂයන්හි තවත් එක් ප්‍රභේදයක් ලෙස “උපදේශාත්මක ශෛලිය ද්විභාෂා ශබ්දකෝෂය” දැක්විය හැකිය. Peng & Yong(2007) දක්වන ආකාරයට එහි ද මූලික ලක්ෂණ කිහිපයකි.

1. සමකාලීන භාෂාවේ ප්‍රායෝගික භාෂාමය ගැටලුවකට විසඳුම උපදේශාත්මකව පරිශීලකයාට ලබා දෙයි.
2. මූලාශ්‍ර සම්පාදනයේ දී තෝරාගත් හා සාහිත්‍යයේ පවතින වචන තෝරා ගනියි.
3. බොහෝ විට යල් පැන ගිය වචන සහ ප්‍රකාශනයට නොගැළපෙන අර්ථ සහිත යෙදුම් සහ මළ භාෂා වචන බැහැර කරමින් වර්තමානයේ භාවිත වන මූලික වචන සංචිතයකට පමණක් අවධානය යොමු කරයි.
4. උපදේශාත්මක ද්විභාෂා ශබ්දකෝෂ සාකලයෙන්ම ව්‍යවහාර භාෂාවේ හා ලිඛිත භාෂාවේ පවතින භාෂාමය මූලාශ්‍රය කෙරෙහි අවධානය යොමු කරමින් භාෂාව හදාරන විශාල පරිශීලක පිරිසක් වෙනුවෙන් සේවා සපයයි.

එසේම පාරිභාෂික ශබ්දකෝෂ ආදී වශයෙන් විවිධ විෂයයන් යටතේ ද ද්විභාෂා ශබ්දකෝෂ සම්පාදනය වී ඇත. ද්විභාෂා ශබ්දකෝෂ සඳහා ලාංකීය උදාහරණයක් ලෙස මලලසේකර ඉංග්‍රීසි-සිංහල ශබ්දකෝෂය දැක්විය හැකිය.

බහුභාෂික ශබ්දකෝෂ

Hartmann & James, (1998) දක්වන ආකාරයට සමාන අර්ථ හඟවන භාෂා කිහිපයක වචන විධිමත්ව ඇතුළත් කරමින් ශබ්දකෝෂ විද්‍යානුකූලව කෝෂ ග්‍රන්ථයක් සංග්‍රහ කිරීම බහුභාෂා

ශබ්දකෝෂකරණයයි. බහුභාෂා ශබ්දකෝෂ ද ආරම්භක අවධියේ දී ආගමික ප්‍රචාරණය අරමුණුකොටගෙන ලතින් භාෂාව මත පදනම්ව සම්පාදනය වී ඇත. තත්කාලීන යුරෝපීය ධර්මදායකයන් මෙවැනි කාර්යවරු ලෙස සැලකේ. ලතින්, ග්‍රීක ආදී භාෂා පහක වචනවලින් සමන්විතව නිර්මාණය වූ බහුභාෂා ශබ්දකෝෂයක් නිසා, අනෙක් ශබ්දකෝෂ වර්ග මෙන්, බහුභාෂා ශබ්දකෝෂවල ඉතිහාසය ද 16 වන සියවස දක්වා තරම් ඈතට දිව යයි. ලතින් භාෂාව සමගින් භාෂා 10ක වදන්වලින් සමන්විතව බහුභාෂා ශබ්දකෝෂයක් 1545 දී නිර්මාණය වී ඇත. මෙසේ ක්‍රමිකව බහුභාෂා ශබ්දකෝෂ වර්ග දලොව පුරා නිර්මාණය වන්නට ඇත. 1999 දී සම්පාදිත ඉංග්‍රීසි-සිංහල-දෙමළ ත්‍රේභාෂා ශබ්දකෝෂය ඒ සඳහා ලාංකීය නිදසුනක් ලෙස දැක්විය හැකිය.

නිගමනය

ශබ්දකෝෂකරණයේ ආරම්භය හා විකාසය නිරාවරණය කරගැනීමටත්, ශබ්දකෝෂ වර්ග හා ශබ්දකෝෂකරණ විධික්‍රම පිළිබඳව හඳුනාගැනීමටත් මෙම පර්යේෂණයෙන් ශක්‍යතාවය ලැබී ඇති බව පර්යේෂණ පත්‍රිකාව අධ්‍යයනය කිරීමෙන් පැහැදිලි වේ. ආගමික ග්‍රන්ථ පරිශීලනයේ පහසුව ඇති කිරීම පිණිස ඒ ඒ ආගමික පූජකයින් විසින් ඒ ඒ ප්‍රදේශයන්හි දී (පෙරපර දෙදිග) කෝෂ ග්‍රන්ථ සම්පාදනය කොට ඇත. මුල් කාලයේ දී පර්යාය පද කෝෂ ස්වරූපයෙන් හා නිසැන්ඩු ස්වරූපයෙන් කෝෂග්‍රන්ථ සම්පාදනය ආරම්භ වී පසුව එය ශබ්දකෝෂකරණය දක්වා සංවර්ධනය වී ඇත. විවිධ අරමුණු, ලක්ෂණ හා පරිශීලක ස්වභාවයන් නිසා ශබ්දකෝෂ ප්‍රධාන වශයෙන් වර්ග තුනකට අනුව වර්ග කෙරෙයි. එනම්, ඒකභාෂික (ස්වභාෂා) ශබ්දකෝෂ, ද්විභාෂික ශබ්දකෝෂ, බහුභාෂික ශබ්දකෝෂ යනුවෙනි. භාෂාවක හෝ භාෂා කිහිපයක වචන රැස් කිරීම, ගොනු කිරීම, අර්ථ සැපයීම, ඉදිරිපත් කිරීම ශබ්දකෝෂකරණයේදී සිදු කරනු ලබයි. එහිදී උච්චාරණ විධිය, අර්ථය, ව්‍යාකරණ විධිය, උද්ධෘත පාඨ, නිදර්ශන වාක්‍ය, නිරුක්තිය ආදී අංගයන්ගෙන් ශබ්දකෝෂය සමුපලක්ෂිත කෙරේ. මෙලෙස සංකීර්ණ ශාස්ත්‍රීය ව්‍යායාමයක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සම්පාදනය කෙරෙන ශබ්දකෝෂය, වාග්විද්‍යාත්මක ශාස්ත්‍රීය දායකත්වයක් සපයන අන්තර් විමර්ශන මූලාශ්‍රයක් ලෙස හඳුනාගත හැකිය.

විමර්ශිත මූලාශ්‍ර

අබේසිරිවර්ධන, ආනන්ද. (2012). සංස්කෘත, පාලි, ප්‍රාකෘත භාෂාවන්හි නිසැන්ඩු (කෝෂ)ග්‍රන්ථ පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්. (රණසිංහ සහ ආනන්දතිස්ස)මහාචාර්ය ජයසිරි ලංකාගේ අනිනන්දන ග්‍රන්ථය, 157-180. පරමානන්දහිමි, පොල්ගස්වත්තේ. (2019). ශබ්දකෝෂ විද්‍යා ප්‍රවේශය. කොළඹ: ගොඩගේ. යසස්සි හිමි, ඔක්කම්පිටියේ (2017). කෝෂ සාහිත්‍යය ආරම්භය විෂයෙහි බලපෑ වතුර්ථ පදාර්ථයන්. ප්‍රණාම, 229-246. විරසිංහ, ඩබ්. කේ. එම්. එම්. කේ. (1999). එස්. ආර්. රංගනාදන්. කැලණිය: කර්තෘ. Bejoint, Henri (2001). *Modern Lexicography: An Introduction*. Beijing. Haas, M. (1962/1975). *what belongs in a bilingual dictionary?* (in householder and Saporta ed.). Hartmann, R. R., & James, G. (1998). *Dictionary of Lexicography*. London. Malkiel, Y. (1967). *A typological classification of dictionaries on the basis of distinctive features* (in householder and Saporta ed.). Peng , J., & Yong , H. (2007). *Bilingual lexicography form a communicative perspective*. Amsterdam. Scholfield, P. (1999). Dictionary Use in Reception . *International Journal of Lexicography* . Webster, N., & Howe, H. (1828). *An American dictionary of the English language: Intended to exhibit, I. The origin, affinities and primary signification of English words, as far as they have been ascertained. II. The genuine orthography and pronunciation of words, according to general usage, or to just principles of analogy. III. Accurate and discriminating definitions, with numerous authorities and illustrations. To which are prefixed, an introductory dissertation on the origin, history and connection of the languages of Western*

Asia and of Europe, and a concise grammar of the English language. New York: S. Converse. <http://archive.org/details/americanationa01webrich>